

Handläggare
Linda Hillberg
08-508 33 646

Till
Utbildningsnämnden
2020-12-17

Förskolans barngrupper - arbetsvillkor för barn och personal

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 1.6.1-7365/2020

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör

Eva Broström
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har till utbildningsnämnden remitterat motionen ”Förskolans barngrupper - arbetsvillkoren för barn och personal” av Tina Kratz m.fl. (V). Motionen belyser vikten av en förskola av hög kvalitet och betydelsen av personal med hög kompetens. Motionärerna beskriver en oro för personalens arbetssituation. Motionärerna yrkar därför på åtta åtgärds punkter för att förbättra förskolans kvalitet, bl.a. minskade barngrupper och åtgärder kring arbetsmiljö.

Utbildningsförvaltningen håller med om vikten av en förskola med hög kvalitet och att det ska vara en bra arbetsmiljö i förskolan. Arbetet för en likvärdig förskola med hög kvalitet ingår i stadsdelsförvaltningarnas uppdrag. Även i utbildningsförvaltningens uppdrag ingår att säkerställa likvärdighet. Förslagen i motionen är i linje med förvaltningens arbete idag och ingår i rektors ansvar över förskoleenhetens inre organisation.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bakgrund/ärendet

Motionen

Kommunstyrelsen har till utbildningsnämnden remitterat motionen "Förskolans barngrupper - arbetsvillkoren för barn och personal" av Tina Kratz m.fl. (V).

Motionen beskriver vikten av en förskola med hög kvalitet. Motionen framhåller vidare att förskolepersonalens möjlighet till kompetensutveckling och goda arbetsvillkor är avgörande för att kunna säkerställa en likvärdig och kompensatorisk förskola.

Motionärerna beskriver en oro för stor personalomsättning och slimmade förskoleorganisationer, som följd av låg schablonhöjning. När kompetent personal slutar tas vikarier in, vilket skapar mer jobb och oro, där barn i behov av särskilt stöd inte ges det stöd de har rätt till.

Motionärerna har föreslagit åtgärder för att nå minskade barngrupper, målen i läroplanen för förskolan och målet om förbättrad arbetsmiljö i förskolan.

Motionärerna yrkar att:

- Fasta vikarier anställs eller vikariepooler upprättas lokalt, antingen på enheten eller stadsdelsnivå.
- En handlingsplan för att stärka kvaliteten upprättas med fokus på att minska variationen i kvalitet mellan förskolor.
- En satsning görs på validering av förskolans personal.
- Åtgärder förs och resurser tillförs för att minska barngruppernas storlek.
- Säkerställa en likvärdig förskola som är trygg, säker och håller en hög kvalitet.
- Definitionerna för personaltäthet och barngrupperna ses över, så att det blir enhetligt över staden.
- En tidsplan för att fasa ut AVA-anställningar¹ upprättas.
- Andelen personal med specialkompetens inom området barn med särskilda behov utökas.
- Genomföra en större kompetensutvecklingsinsats om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar för förskolans personal.

Förskolerapporten samt handlingsplan för förbättrad arbetssituation för förskolelärare och barnskötare
Förskoleavdelningen inom utbildningsförvaltningen tar varje år fram en förskolerapport som visar på kvalitet och likvärdighet i stadens förskolor. Syftet med rapporten är att påvisa utvecklingsbehov inom förskolan och ge underlag till bland annat politiska beslut.

Rapporten omfattar både kommunal och fristående förskola samt pedagogisk omsorg. Den baseras på stadsdelsnämndernas redovisningar, revisorernas granskning, tillsyn av fristående förskolor och Skolverkets statistik.

År 2017 fick utbildningsnämnden i uppdrag av kommunfullmäktige att i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram en handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för förskollärare och barnskötare. Slutrapporten beskriver tio fokusområden som i arbetet med att ta fram handlingsplanen återkommande beskrivits som dilemman i förskolepersonalens vardag.

1. Grundläggande förutsättningar
2. Närvarande ledarskap
3. Tydliga roller och ansvar
4. Minska på praktiska arbetsuppgifter
5. Chefsutbildningar & mentorskap
6. Frånvarohantering
7. Inskolningar
8. Introduktion av nyanställda
9. Verksamhetsutveckling
10. Hälsa

De tio fokusområdena i handlingsplanen förutsätter varandra och en åtgärd kan förbättra arbetssituationen för medarbetarna inom flera områden. Handlingsplanen bör ses som en del i stadsdelsförvaltningens, enheternas och förskolornas systematiska kvalitetsarbete och arbetsmiljöarbete. Dialog och delaktighet är två centrala utgångspunkter i arbetet att omsätta handlingsplanens fokusområden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom förskoleavdelningen.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 8 december 2020. Ärendet kommer också att

behandlas vid funktionshinderrådets sammanträde den 9 december 2020.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utbildningsförvaltningen är positiv till ambitionen att stärka kvaliteten i förskolan. Att säkerställa en likvärdig förskola som är trygg, säker och håller hög kvalitet är något som förvaltningen anser ingår i förvaltningens uppdrag idag.

Förvaltningen delar synen på utmaningar med personalomsättning inom förskolan. Förvaltningen ser inte att en central vikariepool löser de problem med personalomsättning som nämns i motionen. Verktyg för vikariepool finns upphandlat i staden idag och det är rektors ansvar över den inre organisationen att bedöma om behovet av fasta vikarier eller vikariepool.

Förvaltningen håller med om vikten av att uppmärksamma områden för utveckling av förskolan. Motionen föreslår en handlingsplan för att stärka kvaliteten upprättas med fokus på att minska variationen i kvalitet mellan förskolor. Den handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för förskollärare och barnskötare som utbildningsnämnden godkände år 2019 ringar in tio centrala utvecklingsområden och är en grund för stadsdelsnämndernas utvecklingsarbete. I förskolerapporten lyfts aktuella utvecklingsområden fram årligen. Stadsdelsnämnderna ansvarar för åtgärder utifrån de utvecklingsområden som lyfts fram i förskolerapporten och handlingsplanen. Utbildningsförvaltningen stödjer stadsdelsförvaltningarna i detta utvecklingsarbete.

Förvaltningen anser att säkerställande av kompetens i förskolan är en viktig del i att garantera en likvärdig förskola som är trygg, säker och håller hög kvalitet. Detta görs genom kompetenskartläggningar som stadsdelsnämnderna genomför samt genom arbete med kontinuitet i arbetslagen, vilket rektorerna ansvarar för.

Förvaltningen anser att det idag finns åtgärder för att minska barngruppernas storlek. Stadsdelsnämnder och fristående förskolor har möjlighet att söka statsbidrag för minskade barngrupper, vilket förvaltningen informerar om och administrerar (för stadsdelsnämndernas räkning).²

Förvaltningen bedömer att barngruppers sammansättning och storlek kan variera utifrån olika förutsättningar hos personalen och

förskolan. Flera faktorer påverkar förutsättningar för kvalitet såsom personalens kompetens, personaltäthet, gruppens sammansättning och antal, barnens ålder samt inne- och utomhusmiljö. Förvaltningen bedömer att tillgång till kompetent personal är viktig för barnen och kvalitetsindikatorn ”barngruppens storlek” visar detta, tillsammans med ytterligare kvalitetsindikatorer. Kvalitetsindikatorerna behöver bedömas i en helhet. Kommunfullmäktiges indikator för 2019 gällande barngruppens storlek var 16 barn. Barngrupperna i staden som helhet var 15 barn. Kommunfullmäktige hade även indikatorn ”barn per anställd” där årsmålet 2019 var 4,9 barn per anställd och stadens totala resultat var 5,1 barn per anställd. Förvaltningen bedömer därmed att fokus inte enbart bör vara att minska barngrupper i syftet att förbättra arbetsmiljön i förskolan, utan även att fokusera på personaltäthet. Barngruppernas sammansättning och storlek ingår ytterst i rektors ansvar över den inre organisationen enligt 2 kap. 10 § skollagen.

Förvaltningen anser att validering av förskolans personal delvis sker idag genom kompetenskartläggning och möjlighet till vikarieersättning för personal som studerar till förskollärare³ och barnskötare. I förskolerapporten har utbildningsförvaltningen definierat förtydligande krav på bland annat personal som saknar utbildning med barn. Detta för att kunna följa upp vilka personer som behöver insatser för kompetensutveckling och vilka insatser som behövs. Det är en del i arbetet med att utveckla kompetenskartläggningen. Förvaltningen anser att kompetenskartläggning och vikarieersättning är en viktig del av arbetet med kompetensförsörjning i staden.

Förvaltningen bedömer att definitionerna av personaltäthet och barngrupper redan är definierat enhetligt över staden, då detta ingår i stadens integrerade ledning och styrning (ILS) genom stadsledningskontorets anvisningar.

Många stadsdelsförvaltningar har centrala resursteam som har specialkompetens inom området barn med särskilda behov. Resurser för detta avsätts på stadsdelsnämnderna i samverkan med rektorerna, genom exempelvis behovsprövningar. Förvaltningen bedömer att förslaget om att öka andel personal med specialkompetens och att genomföra en större kompetensutvecklingsinsats om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ingår i rektors ansvar

att säkerställa att barn i behov av särskilt stöd får rätt stöd, vilket framgår i 8 kap. 9 § skollagen.

Förvaltningen har inga synpunkter gällande förslaget att en tidsplan för att fasa ut AVA-anställningar ska upprättas då det inte ingår i förvaltningens ansvarsområde.

Konsekvenser för jämställdhet

Då ärendet utgör svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Barnkonsekvensanalys

Förvaltningen anser att motionens ambition att öka kvaliteten i förskolan utgår från barnets bästa. Förvaltningen anser även att de arbetssätt som redan finns idag utgår från barnets bästa.

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden beslutar att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Beslutet föreslås justeras omedelbart med anledning av remisstiden.

Bilaga

Motion om förskolans barngrupper – arbetsvillkor för barn och personal